

Tiivistelmä

Liina Puustinen ja Janne Seppänen (2010): **Luottamuksen kuva. Lukijoiden näkemyksiä uutiskuvien uskottavuudesta.** Journalismien tutkimusyksikkö & Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto, Julkaisuja A113/2010, 140 s. <http://tampub.uta.fi/tulos.php?tiedot=376>

Luottavatko lehtien lukijat uutiskuviin? Mihin piirtyvät hyväksyttävän kuvankäsittelyn rajat? Millainen on lukijoiden visuaalinen lukutaito? *Luottamuksen kuva* –tutkimus valottaa lukijoiden luottamusta uutiskuviin digitaalisen kuvankäsittelyn aikakaudella. Tutkimuksessa haastateltiin 30 lukijaa, joille näytettiin sekä painettujen että verkkolehtien uutiskuvia.

Digitaalinen teknologia mahdollistaa valokuvien käsittelyn vaivattomasti, mikä on herättänyt paljon keskustelua lukijoiden luottamuksesta. On arveltu, että monet julkisuuteen tulleet esimerkit ”kuvamanipulaatiosta” raunioittavat luottamusta kuvajournalismiin.

Luottamuksen kuva kuitenkin osoittaa, kuinka lukijoiden luottamus on monitasoinen ilmiö, jossa luottamus ja epäluottamus lomittuvat usein hienovaraisesti toisiinsa. Siksi kysymykseen luottamuksesta on usein hankala vastata ”kyllä” tai ”ei”. Tutkimus avaa ja problematisoi luottamuksen käsitteen, ja tuo siihen laadullisen kehysanalyysin avulla neljä ulottuvuutta: *hiljainen luottamus, arvioiva luottamus, kontekstualisoiva luottamus ja epäily.*

Hiljainen luottamus on aineistossa kaikkein yleisin. Jokapäiväisissä askareissa toimitaan hiljaisen luottamuksen varassa. Myös uutisiin ja niiden kuviin suhtaudutaan itsestään selvästi olettaen, että ne pitävät paikkansa. Arvioivan luottamuksen kehyksessä katsoja ottaa jossain määrin riskin siitä, että uutiskuva ei vastaa todellisuutta, mutta päättää kuitenkin luottaa siihen. Tällöin luottamus ei ole kuitenkaan itsestään selvyys, vaan tietoinen näkökulma. Kontekstualisoiva luottamus on neuvottelua, jossa vertaillaan eri kuvia, konteksteja tai lajityyppejä. Kuvan ympärillä oleva mediaympäristö vaikuttaa suuresti katsojan käsitykseen kuvan luotettavuudesta. Viimeinen luottamuksen kehys on epäily, jolloin luottamus kuvaan alkaa jo rapautua.

Pienen määrällisen kyselyn avulla kartoitettiin myös lukijoiden suhtautumista kuvankäsittelyyn. Lukijat suhtautuvat sallivammin uutiskuvien käsittelyyn kuin aiempaan kyselyyn osallistuneet kuvajournalismin ammattilaiset.

Tutkimus myös osoittaa, kuinka lukijat käyttävät visuaalista lukutaitoaan rakentaessaan suhdettaan uutiskuvaan ja osaavat analysoida uutiskuvia hyvinkin syvällisesti. Tutkimusaineiston valossa visuaalisen lukutaidon keskeinen kysymys ei olekaan, onko sitä vaan se, *milloin sitä käytetään.*

Tutkimuksen on rahoittanut Helsingin Sanomain Säätiö.